

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 MAJ 1918

Nr 10.

Reaktionära strömningar.

Dömer man efter de vindar, som blåsa, komma kvinnorna under de närmaste åren att få arbeta sig fram i hård motvind. Redan under riksdagsdebatten kunde man av högertalarnas anföranden sluta sig till ett skarpt motstånd mot kvinnorösträtten, och återspiegelningarna i högerpressen äro snarare ägnade att förstärka än att försvaga detta intryck.

Det gäller för kvinnorna, icke bara att kämpa för sina medborgerliga rättigheter, utan att uppta kampen mot själva tidsandan, som visar fruktansvärda tendenser att i den krassa maktförkunnelsen och den manliga renässansen hälsa framtidens ideal och statens högsta goda, ett ideal som motarbetar all demokratisk anda och all personlig utveckling. Dessa reaktionära strömningar triumfera i all synnerhet i det konservativa organet Göteborgs Aftonblad, som anser att "kvinnorösträttens fall måste för alla män och kvinnor, som hylla det ariska idealet från våra fäders tid, 'där mannen är stark och kvinnan vek', hälsas med djupaste tillfredsställelse. Icke heller ha de, som så tänka, anledning att känna sin opposition 'hopplös', som den äldrade hävdtecknaren. I det stålbad, vari världen nu härdas, komma de feministiska idealerna att förr eller senare sköljas bort och få vika för de manliga. Det 20:e århundradet blir hädanefter varken kvinnans eller barnets, utan *mannens*, vilket *alla* århundraden visa sig ha varit, så snart det blivit allvar. Feminismen tillhör blott mellanliggande dekadensperioders stilleben!"

Språket är tydligt nog, man behöver icke dra dess ärlighet i tvivelsmål, och kanske är det bättre så än att få avslaget varvtals omlindat med svepskäl och fraser, som dock alltid innehålla en behård kärna av verklighet: oviljan mot reformkravet. I det ljus vari Göteborgs Aftonblad framställer de feministiska idéerna, bli de för oss ännu dyrbarare, de bli den ideella ljuslågan kring vilken vi måste slå vakt, så att

Det är hög tid att det vekare sinnelaget i mänskligheten får intaga sin tillbörliga plats vid sidan av styrkan även i statslivet.

Carl Lindhagen.

den icke blåses ut av de kalla vindarna, de måste bli den rättfärdighetens och moderlighetens röst, som ropar över kanonernas dån och som aldrig i evighet kommer att erkänna våldets och maktens principer såsom berättigade. Det stålbad vari mänskligheten nu härdas, gör det den bättre, klokare, rättfärdigare? Gör den livsmöjligheterna för en ny generation drägligare? Nej, det är icke godhetens och rättfärdighetens seger vi få bevittna, utan reaktionens, onskans och upplösnings. Det stålbad, som berövat oss vår bästa och kraftigaste ungdom, som ryckt upp en tusenårig kultur med rötterna och kränkt oss i våra djupaste instinkter, det stålbadet hade vi kunnat vara förutan, om de feministiska idealen hade blivit beaktade i den maskulina staten. Det är de idéer, vilka representera den maskulina andan, som störtat oss i världens nuvarande elände, och det är icke bara med harm, utan också med förtvivlan man måste konstatera, att röster alltjämt kunna höjas till att förhålliga världskrigets botenlösa skam.

Den krassa och manligt egoistiska synpunkten föranleder Göteborgs Aftonblad att fortsätta sin artikel i denna tonart: "Utredningen beträffande kvinnorna bör då omfatta ej blott frågan om de självförsörjande kvinnorna skola erhålla rösträtt, utan först och främst om kvinnoarbetet bör tillåtas i den nu gällande utsträckningen. Detta är helt enkelt en vital fråga i dessa den minskade äktenskapsfrekvensens dagar."

Det är alltså meningen, icke bara att hejda utvecklingen, utan att tvinga den tillbaka. Det är meningen att en gång för alla fastslå, att det bör finnas en privilegierad klass, männen, och en slavklass, kvinnorna. Om det ännu finns stora kategorier av kvinnor, som

Den ryska revolutionens moder.

En av årets märkligaste biografier och en verkligt internationell bok är "The little grandmother of the russian revolution", som till författare har den kända amerikanska rösträttskvinnan och redaktören för The Woman Citizen miss Alice Stone Blackwell. Boken innehåller brev och hågkomster av den ädla, ryska revolutionären Catherine Breshkovsky, som blivit kallad den ryska revolutionens moder, och då författarinnan är intim vän med madame Breshkovsky präglas hennes skildring av en på personlig uppfattning grundad övertygelse.

Edith Franklin Wyatt lämnar i tidskriften Life and Labour en sympatisk artikel om boken och dess innehåll. Hjältinnan berättar själv att sedan hon var 8 år gammal har hon grubblat över, hur rättvisan skulle kunna åstadkommas i världen. Rättvisa för de fattiga — det var den i olika färger skimrande dröm, som sysselsatte hennes tankar, då hon sprang och lekte på sin faders gods och med vaken blick gav akt på de livegnas tunga arbete och lidanden. År 1861, när hon var 17 år, blevo de frivilna, men deras fattigdom kvarstod och deras okunnighet var den-

stätt likgiltiga för rösträtten, så borde väl detta, om något, öppna deras ögon, icke bara för den fara som från den reaktionära högern hotar deras existensberättigande, utan också för den upprörande orättfärdigheten, den omoraliska åskådningen, som ligger bakom ett dylikt yttrande. Det kräves att kvinnornas front blir mycket bred för att de skola kunna hålla stånd mot den igångsatta offensiven. Det är verklig fara för handen och då måste uppåtdet gå från stad till stad och från by till by. Då måste alla samlas till kamp för de idéer, som icke bara hota kvinnornas ekonomi och framtid, utan också deras människovärde.

samma. Catherine anlade nu en liten skola, och i Petrograd slöt hon sig till en grupp unga radikaler, som ivrigt studerade sociala förhållanden.

Vid 25 års ålder gifte hon sig med en ung adelsman, som delade hennes frisinnade åsikter, och tillsammans med honom grundade hon på deras egendom ånyo en skola samt en kooperativ bank. De funno dock snart, att allt deras arbete var förgäves, med mindre bönderna väcktes till intresse för det allmänna och uppmuntrades till deltagande i politiken, men här möttes de av motstånd från de styrandes sida. Skulle de nu trots detta hålla samma kurs, som kunde leda till fängelse och landsförvisning, kanske på livstid? —

Catherine kände, att den vägen var hennes, varthän den än ledde. Hennes make däremot var ej mäktig en så oerhörd uppoffring. Med sorg i hjärtat, men utan det ringaste groll, skildes de, och Catherine jämte en yngre syster slöt sig till en grupp unga revolutionärer i Kiev. Hon hade nu oåterkalleligen gjort sitt val och tog ett smärtsamt avsked av sin familj och sin make, för vars nobla personlighet hon alltid kände tillgivenhet och aktning. Tillsammans med honom kunde hon levat ett rikt och komfortabelt liv. Nu gick hon en framtid till mötes, full av favorer och umbäranden, men hon var djupt övertygad om, säger miss Blackwell, att det var hennes oavvisliga plikt att hörsamma den inre röst, som bjöd henne handla som hon gjorde.

Ungefär två år senare, då hon bar omkring revolutionära flygskrifter, som hon utdelade bland bönderna, blev hon tagen av polisen. Hon fördes till ett fängelse i Podolien och sattes in i mörk cell. "Jag knuffades in", säger hon, "den tunga dörren slogs igen efter mig, reglarna rasslade och så var det alldeles mörkt. Jag tog ett steg framåt och halkade, ty golvet var vått och slipprigt av exkrementer. Så stod jag alldeles stilla, tills jag slutligen nästan medvetslös sjönk ned på en hög av halm och trasor. Men jag återkallades snart till verkligheten och for uppstungen av ohyra. Jag försökte luta mig mot väggen, men den var våt. — Så stod jag upprätt hela natten mitt i cellen. Det var början till Sibirien."

Efter detta är hennes historia huvudsakligen en växlande skildring av olika fångelser och förvisningsorter — den första domen lydte på fem års landsförvisning till Sibirien. Svårigheten att uthärda den förskräckliga sibiriska kölden, 45—50 gr. under frysunkten — de smutsiga, fallfärdiga hyddorna, där de landsförvista måste dväljas, den skämda födan, ohyran, det ständiga spioneriet, beklämningen och

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GURLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Exp.: 6 Karduanmakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/4 4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2: 50.

Lösenummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3: 25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonispris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Karduanmakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1—1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

En kärleksgärning.

Den svensk-belgiska barnkolonin nära Lausanne.

Innan många månvarv förrunnit, har det stora världskriget ingått i sitt femte år, och detta onaturliga tillstånd har börjat antaga karaktären av något bestående. Man har så småningom anpassat sig efter förhållandena och känslorna ha avtrubbats. Lyckligtvis, skulle man kanske kunna säga, om det icke låge en fara i denna utveckling, faran av att människorna förhärda sina hjärtan mot den oerhörda nöd, andlig som lekamlig, vilken är krigets oundvikliga följeslagare. Särskilt är faran stor för dem som bo i sådana neutrala länder, som icke ligga i krigets stråkväg och därigenom bli en avstjälpningsplats för dess vrakspjällror. För dem gäller det att hålla människokärlekens låga brinnande och på denna väg söka att rädda åt sig spillrorna av sina ideal och åt mänskligheten vad som räddas kan av det material, som skall hjälpa till att bygga en bättre världsordning. Det är om en sådan kärleksgärning och särskilt om en svensk kvinnas insats i densamma, som jag ville säga några ord till denna tidnings läsare.

Av alla Europas neutrala länder är det väl intet, som intar en så säregen ställning som Schweiz, omgivet som det är av mot varandra kämpande stater och med en befolkning, sammansatt av germanska och romanska element. Också har det under kriget varit transitlandet framför alla andra för resande, flyktingar och fångar, för varor och post. Men det har även varit något annat — ett lysande föredöme av oppoffrande och opartisk människokärlek. När en gång denna tids historia skall skrivas, arbetet för krigets offer att intaga en hedersplats bredvid Hollands.

Det var också under ett besök i detta land som professorskan Anna Glasell Andersson fick de första impulserna till vad hon de sista åren gjort för de belgiska barnen. Knappast torde det väl under de förfärliga höstmånaderna 1914 i vårt land funnits någon, som icke innerst inne kände sig upprörd över vad som vederfors Belgiens olyckliga land och folk, men endast hos ett

järnvägsstation, och när hon blev synlig, stödd på sekreteraren Kerenskis arm, bröt jublet löst.

I sitt tal yttrade hon: "Dessa välkomsthälsningar från alla håll till den ni kalla er moder, övertyga mig om att ni alla äro ett enigt folk. Var och en av er säger: 'vi vilja dö för friheten.' Jag ser solidaritet i detta. Mina barn, man får ingenting för intet. Ingen fullkomlig frihet kan nås utan tungt arbete. Låt oss hålla samman, och låt oss sträva efter, att inga små oväsentliga skilljaktigheter må hindra oss på vägen till vårt stora mål — hela nationens lycka och frihet."

Rysslands folk skulle icke förbli

jämförelsevis ringa fåtal gåvo sig dessa känslor uttryck i handling. En belgisk kommitté bildades emellertid, och de ledande personerna inom denna voro Anna Lindhagen och Anna Glasell Andersson. Genom denna kommitté insamlades rätt avsevärda summor, till större delen influtna i små bidrag, vilka kommo det olyckliga folket till godo. Men det var först under en vistelse i Schweiz sommaren 1916, som professorskan Andersson blev i tillfälle att närmare studera vad som i detta land gjorts för krigets offer och särskilt den detalj, som rörde omhändertagandet av belgiska barn. Till en början sändes de skyddslösa belgiska barnen till de närmare liggande länderna Holland, Frankrike och England, och det var först när nöden tog allt större dimensioner, som man började skicka barnen till Schweiz. De flesta av dessa barn kommo från "det fria Belgien", där soldaterna äro inkvarterade i alla hem, där sedan krigets början all ordnad undervisning upphört och där barnen dagligen måste komma i beröring med allt krigets elände. Ordföranden i schweiziska centralkommittén för hjälp åt belgiska flyktingar, madame Widmer-Curdat, är en varmhjärtad och energisk kvinna, som helt ägnar sig åt detta arbete, och det var i hennes sällskap som professorskan Andersson besökte en del inrättningar och privata hem, som mottagit belgiska barn. Och under dessa besök mognade hos henne den föresatsen, att vid hemkomsten sätta in hela sin energi — och den är ej liten — på att väcka intresse för och samla medel till en svensk koloni av belgiska barn i Schweiz, då det långa avståndet gjorde det omöjligt att upprätta en sådan i Sverige och den schweiziska hjälpkommittén lovat att åtaga sig ansvaret och mödan, blott nödiga medel anskaffades. I en liten broschyr: "Rädda Belgiens barn!" som hon utgav vid sin hemkomst, skriver hon härom följande:

"Då jag stod inför det storartade hjälparbete, som det i ännu värre ekonomiskt trångmål än vi försatta lilla landet hade åstadkommit, kunde jag ej längre vika undan för den dömande

enigt som hon hoppades — kanske var det för mycket begärt.

Alltsedan hon återkom till sitt land, har hon oavlatligt arbetat på att bereda väg för folkupplysningen, som hon anser vara enda medlet till uppnående av solidaritet. Ingen av oss kommer att leva länge nog för att få bevittna slutet av denna Rysslands historia, denna världshistoria, om strävanden för mänsklig rättvisa, av vilken Catherine Breshkovskys biografi är en del. Den är en berättelse om våldsamma strider, usel grymhet och mänskligt lidande, men där går dock genom den en fläkt av mod, av lycka och av en stor livsgärning.

frågan: vad har mitt eget land gjort för att lindra nöden och olyckorna, som världskriget medfört? Och då jag ej hade mod att egenrättfärdigt peka på invalidtransporterna, där blott ett fåtal gjort en personlig insats, på den relativt obetydliga insamlingen till genom kriget nödlidande, sökte jag efter orsaken till denna likgiltighet. Jag ville icke medgiva, att svenskarna äro mindre tillgängliga för känslan av samhörighet och medlidande. Beror det då på att Schweiz ligger som en ö mitt i krigsoceanen, vars vågor slå upp omkring det på alla sidor, under det att Sveriges avlägsna läge kommer det att betrakta världskriget mer som ett hemskt och storartat skådespel? Eller ligger det däri, att människorna i mitt land, till följd av det ännu icke-partitagandet för den ena eller den andra av de kämpande makterna, icke ha tillräckligt stark känsla för mänskligheten som sådant? Eller hämmas den goda viljan av att den 'svenska fattigdomen' är så stor, att vi ej kunna räcka en hjälpande hand till de olyckliga utanför vårt eget land? Kanske behövs det endast en väckelse för att den så ofta ådagalagda svenska medkänslan och generositeten skall som en elektrisk stöt genomgå hela landet!"

Det var denna elektriska stöt, som hon genom sina väckande och manande ord sökte att fortlänta, om icke genom hela landet, så dock genom ett antal mera mottagliga sinnen. Och hennes bemödanden kröntes med framgång; den ena efter den andra lovade att åtaga sig ett eller flera belgiska barn under den tid, som skulle förflyta, innan de kunde återvända till sitt hemland. De som icke hade råd att ensamma bekosta underhållet av ett barn, slogo sig tillsammans om ett; flera skolor insamlade medel så att de kunde åtaga sig en eller flera skyddslingar, och dessutom inflöto en hel del en-gångsbidrag. Den 9 dec. 1916 hade arbetet fortskridit så långt, att ett formligt kontrakt med den schweiziska centralkommittén om upprättandet av en svensk-belgisk barnkoloni kunde undertecknas. Kontraktets innehåll var i huvudsak följande:

1. Avgiften för varje barn under dess vistelse i Schweiz fastställes till två schweiziska francs om dagen. Ävenså betalas barnens resa från Belgien till Schweiz och åter.

2. Schweiziska kommittén åtager sig att för denna avgift bekosta barnens vivre, beklädnad samt undervisning.

3. Svenskarna åtaga sig att bekosta barnens underhåll till den dag efter krigets slut, då dessa kunna få återvända till Belgien. Denna tidpunkt förbehåller sig schweiziska kommittén att bestämma för dessa barn liksom för alla belgiska barn den tagit hand om.

4. Betalningssumman erlägges förskottsvis varje månad.

Barnens antal kunde då tills vidare bestämmas till 50, men har sedermera efter hand ökat, så att det inom en nära framtid torde uppgå till det dubbla. Av dessa barn äro 40 gossar installerade i Villa S:t Roch i Lausanne och 35 flickor samt de 5 minsta gossarna i Corsy, strax utanför samma stad, samt de sist anlända 12 gossarna i Locarno. Svenskar, som besökt dessa kolonier, ha berättat om den trevna, som råder där, och om barnens glädje över att träffa någon från det land, som förbjudit dem till denna fristad. Barnen åtnjuta en god skolundervisning i schweiziska skolor, och under ferierna få de syssla med trädgårdsskötsel och andra husliga arbeten; till hösten skola flera börja att förbereda sig till olika uppgifter, såsom kontorister, lärare, etc.

Utrymmet tillåter icke ett ingående i närmare detaljer om dessa små kolonier, men de som önska sådana kunna säkert vända sig till professorskan Anna Glasell-Andersson, Djurholm,

